ערוץ 7
www.inn.co.il

"רצח ילדים בידי הוריהם – תופעה שקטה"

מחברת הספר 'רצח ילדים בידי הוריהם' קובעת כי מדובר בתופעה שבישראל מעדיפים לדחוק ולא להתמודד איתה, למרות שניתן לעשות זאת.

שמעון כהן, ד' בטבת תשע"ז, 02/01/2017

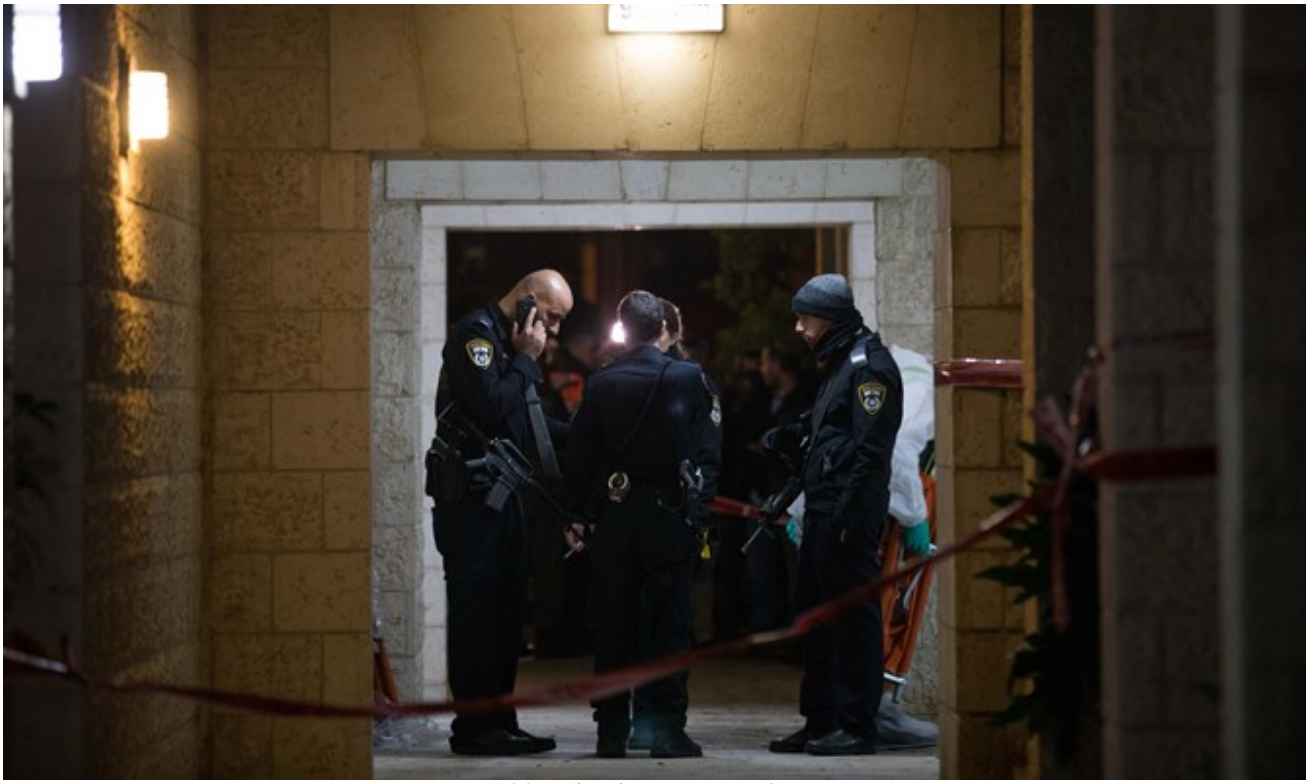

צילום: יונתן סינדל. פלאש 90

להאזנה כנס לאתר: http://ch7.io/absqs

בראיון ליומן ערוץ 7 מתייחסת מחברת הספר 'רצח ילדים בידי הוריהם', ד"ר לימור עציוני, סגנית דקן המרכז האקדמי 'שערי מדע ומשפט' לטרגדיה שאירעה אתמול (ראשון) בירושלים, טרגדיית מותן של ארבע בנות משפחה אחת, ככל הנראה בידי אימן שהתאבדה.

לדבריה אין מדובר באירוע יחידאי אלא ב"תופעה מאוד שכיחה בעולם המערבי ומוכרת משחר ההיסטוריה", תופעה שניתן למצוא לה עדים והדים גם בתרבויות המזרח כדוגמת הודו, סין ומדינות אחרות.

ספרה של ד"ר עציוני הוא ראשון מסוגו בישראל, בעוד בארה"ב יצאו לאור כמה עשרות ספרים העוסקים בתופעה ומטמיעים את ההבנה החברתית והציבורית שאכן מדובר בתופעה. "זו תופעה מאוד חמורה וקשה שמביאה גם אב וגם אם לרצוח את ילדיהם בנסיבות מסוימות. זה אמנם עדיין חריג, אבל למרות החריגות זו תופעה.

"אנחנו רואים זאת מהמספרים שהולכים וגוברים בשנים האחרונות בחברה המערבית. הדבר מביא להתפתחות של מחקרים שונים שמגלים שישנם כמה גורמי לחץ בחברה שמאפיינים את החברה המערבית שמובילים למצבי דחק קשים שמגיעים עד כדי רצח ילדיהם".

"אמנם מדובר בהיבטים סביבתיים שחלקם מולדים וניתן למנות בהם דיכאון, אלימות פיזית ונפשית, סמים ואלכוהול, אבל גם הגירה מלווה בתחושה של פגימה בשלמות המשפחה ומייצרת תחושת תלישות ופגיעה באנשים. מחקרים הציגו מספר גורמים בעולם המערבי כמו בידוד חברתי, קושי ביצירת קשרים, קושי כלכלי, דיכאון של אמהות, התעללות, פחד ואימה, תלישות סביבתית, כל אלה מביאים הרבה פעמים למצב קשה נפשית שמביא לפגיעה וילדים ופעמים רבות להתאבדות של הפוגע".

לצפיה כנס לאתר: http://ch7.io/absqs

"אצל גברים יש נסיבות מעט אחרות. נשים פוגעות בילדיהם במצבים קשים של הפרעות נפשיות בסמוך ללידה, ואצל גברים, לא מדובר בהכללה אבל המחקר מגלה שהמעשים מגיעים ממקום של נקמנות באישה, החפצת האישה, רצון לפגוע בה דרך הילדים כפי שראינו במספר מקרים. זה מאפיין של השיח החברתי המודרני המערבי – לחץ דחק, מצב כלכלי קשה והגירה מובילים למעשים שכאלה".

באשר לחוק הישראלי מציינת ד"ר עציוני כי קיימת כמעט התעלמות מוחלטת. "בחוק הישראלי יש סעיף אחד שנוגע לאם שרצחה את ילדה תוך 12 חודשים מרגע הלידה ועוד התייחסות קטנה. חוץ מזה אין דיון מעמיק בתופעה. ב-2010 אחרי המקרה של רצח רוז פיזם הוקמה ועדת וינטר שפרסמה דו"ח שתבע לבחון כיצד למנוע את הרצח הבא בשיתוף פעולה של כל הגורמים וכל הרשויות, אבל חוץ מהדו"ח הזה, שהייתה בו אופטימיות רבה, לא נעשה דבר מאז ועד היום ונרצחו עוד הרבה ילדים מאז".

כשהיא מתבקשת לרדת לרמת המעשה ולציין את הדרכים למניעת רצח בלתי צפוי מהסוג הזה, אומרת עציוני כי "לעולם לא נוכל למנוע את הרצח הבא, כי הוא לא צפוי ולא ניתן לאתר אותו מראש, אבל יש מצבי דחק שניתן לזהות אותם. לדוגמא, בארצות הברית זיהו את מצוקתן של ילדות שזורקות את עובריהן אחרי לידה, והדבר מוכר גם בישראל.

"בארה"ב חוקקו את 'חוק חוף מבטחים' כדי לספק לאמהות הצעירות חלופה לרצח התינוקות. הם נותנים מקום למסירת התינוקות למשפחות חשוכות ילדים שיטפלו בהם והאם לא עומדת לדין. בכך מונעים את הרצח ומגנים על ההורה הנוטש. כיום יש חקיקה כזו בכל אחת ממדינות ארצות הברית. אנחנו רחוקים עדיין מלחשוב על כך".

ומדוע חוק שכזה לא מקודם בישראל? "ילדים במשפחה יהיו תמיד אוכלוסייה חלשה, לא מעניינת וללא לובי. הגנה על קטינים לא נמצאת בראש סדר העדיפות. יש לממשלת ישראל דברים חשובים יותר, ואני אומרת זאת בכאב רב. יש הרבה מה לעשות, ניתן להגדיר עברה חדשה בחוק העונשים, ניתן לפעול בחינוך והסברה, ניתן להתחיל ביישום מסקנות ועדת וינטר שמדברת על שיתופי הפעולה של המערכות כדי לאתר ילד בסיכון ולהגן עליו.

"זה לא יספק את כל המקרים ולא ימנע את כל התופעות, אבל יתכן ונוכל למנוע מצבים של סיכון. יש מצבים עם דגל אדום ואת אלה אפשר למנוע ובאלה ניתן לטפל".

עוד נשאלה ד"ר עציוני אם מאחורי ההתעלמות מהתופעה בישראל עומדות סיבות פסיכולוגיות ציבוריות. לדבריה אכן כן, "קשה לקבל שהדבר הטבעי של הגנת הורה על ילדיו לא קורה, ושרצח ילד הוא תופעה, בעיקר בחברה חמה שאוהבת ילדים. יותר קל לקבל סברה שזה טירוף של הורה ולא תופעה.

"כך היה גם בראשית המאה הקודמת לגבי גילויי עריות, חשבו שזה רק הורה מטורף מסוגל לעשות זאת, ולקח לנו הרבה זמן להבין שמדובר בתופעה שכיחה שפוגעת בילדים בתוך הבית, ואנחנו במצב הזה בנושא של המתה בידי הורים. צריך להבין שזו תופעה, שלפעמים מדובר בכלי של הורה במאבק מול ההורה האחר, זו דרך להתמודד עם מצוקות בעיות וקשיים, ואם נבין את התופעה ונתחיל לטפל בה נוכל להגן על ילדים".